

مختصات زبانی سبک خراسانی در نفثه المصدور

عالیه وصال شریفلو^۱

استان البرز - کرج - میدان شهید فهمیده - خ والفجر - خ توحید - شماره ۵۷ - ط ۳

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه علامه طباطبایی

a_vesalsharifloo@yahoo.com

شماره تماس: ۰۹۱۲۷۶۸۲۴۲۱

خلاصه

نفته المصدور از کتب ارزشمند تاریخی_ادبی است که به قلم شهاب الدین محمد زیدری نسوی، منشی جلال الدین خوارزمشاه، در نیمه اول قرن هفتم هجری تحریر شده است. این کتاب اگرچه از نمونه‌های عالی نثر فنی و مصنوع این قرن است و با زبانی متکلف به بیان غلیان احساسات و عواطف نویسنده و نیز حوادث زمان برافتادن سلطان محمد خوارزمشاه می‌پردازد، اما در عین برخورداری از سجع و بهره‌مندی از صنایع ادبی بسیار و آمیختگی با واژه‌ها و جملات و اشعار عربی، نشانه‌های بسیاری از نثر مرسل و سبک خراسانی داراست. این ویژگی‌ها و مختصات، نثر نفته المصدور را بسیار مطبوع‌تر و دلنشین‌تر ساخته است. معمولاً سبک ادبی یک کتاب در سه سطح زبانی، ادبی و فکری بررسی می‌شود. در این پژوهش بر آنیم تا این کتاب گرانسنگ را تنها در سطح زبانی بررسی کرده و مختصات لغوی و نحوی سبک خراسانی را در آن بیابیم. واژگان کلیدی: نفته المصدور، نثر مرسل، مختصات زبانی.

۱. مقدمه

نفته المصدور بی‌گمان از برجسته‌ترین شاهکارهای نثر فنی است که در قرن هفتم هجری به نثری مصنوع و منشیانه و البته فصیح نگاشته شده است؛ به گونه‌ای که صفا آن را از «امتهات کتب تاریخ و ادب فارسی» برمی‌شمرد. (صفا، ۱۳۶۳: ۳/۱۱۸۱) این کتاب هم از حیث تاریخی و هم از حیث ادبی واجد اهمیت ویژه‌ای است؛ گرچه همّت ویژه نویسنده بیشتر معطوف به تزیین و آرایش سخن است تا بیان صرف تاریخی وقایع.

نام کتاب *نفته المصدور* نیز به خوبی بیانگر محتوای احساسی آن است. نفته المصدور در لغت به معنای «خلطی است که مبتلا به درد سینه از سینه بیرون افکند، و مجازاً بر سخنی اطلاق می‌شود که از شکوی و اندوه و ملال دل و تألمات